

Sygn. akt III AUa 1133/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Monika Kowalska
Sędziowie:	SSA Iwona Łuka-Kliszcz (spr.) SSA Halina Gajdzińska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **M. Z. i A. Z.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 maja 2012 r. sygn. akt VI U 1051/11

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania.

Sygn. akt III AUa 1133/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżone przez **A. Z. i M. Z.** decyzje Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 czerwca 2011 r. i ustalił, że **A. Z.** podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 17 maja 2010 r., natomiast **M. Z.** podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 17 maja 2010 r. do 1 czerwca 2011 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że **M. Z.** (ur. (...)) i **A. Z.** (ur. (...)) podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 stycznia 1991 r. z tytułu prowadzenia gospodarstwa położonego w D. o powierzchni użytków rolnych 2,63 ha fizycznych i przekraczającej 1 ha przeliczeniowy. W dniu 30 czerwca 1999 r. **A. Z.** rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, którą zaprzestała z dniem 21 września 2009 r. Jednakże w dniu 23 września 2009 r. wnioskodawczyni ponownie rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i prowadziła ją do dnia 24 czerwca 2011 r., choć faktycznie zaprzestała tej działalności jeszcze w styczniu 2011 r. z uwagi na chorobę męża.

Prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą wnioskodawczyni spełniała warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zaś od dnia 27 czerwca 2011 r. podlega ona dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu rolników. Natomiast decyzją z dnia 1 czerwca 2011 r. wnioskodawca M. Z. uzyskał prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

Ustalił dalej Sąd Okręgowy, że na mocy prawomocnej decyzji administracyjnej w 2006 r. wnioskodawczyni wraz z mężem zostali wywłaszczeni i w dniu 8 września 2006 r. sprzedali gospodarstwo rolne Skarbowi Państwa - G. D. D. K. i. A. z siedzibą w W.. Wydanie nieruchomości miało nastąpić początkowo do dnia 28 lutego 2008 r., a następnie (na podstawie aneksu do tej umowy) zostało przedłużone do dnia 31 maja 2008 r. Znajdujące się na sprzedanej części budynku mieszkalne, stodoła, stajnia, wiaty zostały wyburzone na początku 2009 r. Wobec faktu, że w dniu zawarcia umowy sprzedaży nie nastąpiło wydanie nieruchomości, to A. i. M. Z. uprawiali do końca 2008 r. gospodarstwo rolne w pełnym areale wraz ze sprzedaną częścią (uprawiali w nim ziemniaki, zboża i na sprzedanej części truskawki). Jesienią 2008 r. wnioskodawcy sprzedali także inwentarz żywy. Natomiast grunty, które pozostały w D. wspólnie z gruntami położonymi w L. o powierzchni 53 arów (zakupionymi w październiku 2008 r. za pieniądze otrzymane z tytułu wywłaszczenia) przekraczały łącznie 1 ha przeliczeniowy. Z dniem 17 listopada 2008 r. wnioskodawcy zostali wymeldowani z miejsca zamieszkania na terenie gminy M. - miejscowości D. i zameldowani od dnia 25 listopada 2008 r. na terenie gminy G. w miejscowości L.. Natomiast w dniu 16 marca 2011 r. wnioskodawcy przekazali działkę budowlaną położoną w miejscowości D. na rzecz swojej córki.

Ustalił też Sąd Okręgowy, że w dniu 8 czerwca 2011 r. organ rentowy uzyskał informację z Urzędu Gminy w (...), że A. i. M. Z. są płatnikami podatku rolnego z gospodarstwa rolnego o powierzchni 1,46 ha fizycznego co stanowi 0,82 ha przeliczeniowego położonego w D.. Z aktów notarialnych wynika, że w dniu 3 października 2006 r. wnioskodawcy nabyli własność gruntów rolnych o powierzchni 0,53 ha fizycznego co stanowi 0,097 ha przeliczeniowego położonych w L..

W toku postępowania, decyzjami z dnia 9 marca 2012 r. organ rentowy objął wnioskodawczynię A. Z. ubezpieczeniem społecznym rolników w okresie od dnia 1 października 2006 r. do 16 maja 2010 r., a M. Z. ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy w okresie od dnia 1 października 2006 r. do 2 października 2006 r. Jednocześnie decyzją z tego samego dnia organ rentowy stwierdził spełnianie przez A. Z. warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej i wynikający z powyższego obowiązek opłacania składek w podwójnej wysokości od IV kwartału 2006 r. do III kwartału 2009 r. Jednocześnie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia społecznego wniosła o umorzenie postępowania w sprawie w części zaspokajającej roszczenie wnioskodawców.

Powyższe ustalenia Sąd Okręgowy poczynił w oparciu o wyjaśnienia wnioskodawcy M. Z. i wnioskodawczyni A. Z. oraz zeznania świadków W. K., Z. K. i A. Z., a także dokumentacji zalegającej w aktach organu rentowego.

Sąd Okręgowy powołując się na treść art. 16 ust. 1 pkt. 1, art. 7 ust. 1 pkt. 1 i 2 oraz art. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r., nr. 50, poz. 291) wywiódł, że wnioskodawcy prowadząc działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 1 ha przeliczeniowy podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 1 stycznia 1991 r.. Przy czym wnioskodawczyni pozostała w tym ubezpieczeniu także po dniu 30 czerwca 1999 r., pomimo że rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Podobnie rzecz się miała po sprzedaży umową z dnia 8 września 2006 r. zawartą z G. d. D. K. i. A.-Skarbem Państwa, nieruchomość o łącznej powierzchni 0,9441 ha, w skład której wchodziła część zabudowana budynkiem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi i część stanowiąca użytek rolny. Wydanie tej nieruchomości nabywcy nastąpiło dopiero w dniu 31 maja 2008 r., a wnioskodawcy nadal użytkowali w pełnym areale gospodarstwo rolne położone w D. do końca października 2008 r. W między czasie, w dniu 3 października 2006 r. wnioskodawcy nabyli grunt o powierzchni 0,53 ha fizycznych i 0,097ha przeliczeniowych w L.. Zaś w dniu 17 maja 2010 r. wnioskodawcy nabyli własność nieruchomości rolnej o powierzchni 551 m⁽⁽²⁾⁾ położonej w D.. Na gruntach rolnych, które pozostały wnioskodawcom po wydaniu sprzedanej części w D. oraz na zakupionych gruntach w miejscowości L. wnioskodawcy prowadzili działalność rolniczą, a łączna powierzchnia tych gruntów stanowiła

powyżej 1 ha przeliczeniowego. W konsekwencji uznał Sąd Okręgowy, że wnioskodawczyni A. Z. również od dnia 17 maja 2010 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zaś wnioskodawca M. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegał od dnia 17 maja 2010 r. Powierzchnia gruntów rolnych, na których prowadzili oni działalność rolniczą od dnia 17 maja 2010 r. stanowiła bowiem powyżej 1 ha przeliczeniowego. Przy czym w przypadku M. Z., wobec nabycia decyzją z dnia 1 czerwca 2011 r. prawa do renty rolniczej, podlegał on ubezpieczeniu społecznemu rolników tylko od dnia 17 maja 2010 r. do 1 czerwca 2011 r.

Wobec zmiany przez organ rentowy zaskarżonych decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd, zgodnie z treścią art. 477¹³ k.p.c., Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 2 maja 2012 r. umorzył postępowanie w części uwzględniającej żądanie stron. Zaś w pozostałej części Sąd Okręgowy uznał częściowo odwołania za uzasadnione i orzekł w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wywiódł Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaskarżając go w całości. Zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że wnioskodawcy od dnia 17 maja 2010 r. dysponowali gospodarstwem rolnym o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego, a wnioskodawczyni nie prowadziła od stycznia 2011 r. działalności gospodarczej. Ponadto apelujący zarzucił naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niedostateczne wyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołań, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelujący podniósł m.in., że wbrew ustaleniom Sądu pierwszej instancji w okresie od dnia 17 maja 2010 r. wielkość użytków rolnych wnioskodawców, którymi dysponowali stanowiły obszar mniejszy niż 1 ha przeliczeniowego. Bezpodstawne było więc przyjęcie, że po dniu 17 maja 2010 r. spełniają warunki do objęcia ich ubezpieczeniem społecznym rolników. Apelujący zakwestionował też ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, że po dniu 1 stycznia 2011 r. wnioskodawczyni A. Z. faktycznie nie prowadziła pozarolniczej działalności gospodarczej. Na potwierdzenie apelujący powołał się na dane z jej ewidencji przychodów, które wskazują, że także po styczniu 2011 r. uzyskiwała przychody i działalność gospodarczą nadal prowadziła. Ponadto apelujący podniósł, że w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił podstawy faktycznej i prawnej swego rozstrzygnięcia, ani nie zamieścił rozważań w zakresie prowadzonej przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej po dniu 1 stycznia 2011 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie ograniczał się do rozstrzygnięcia, czy po dniu 17 maja 2010 r. wnioskodawcy A. Z. i M. Z. prowadzili działalność rolniczą na gospodarstwie rolnym przekraczającym 1 ha przeliczeniowego, a w dalszej kolejności, czy w okresie po styczniu 2011 r. wnioskodawczyni faktycznie prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą.

W ocenie Sądu Apelacyjnego trafne są zarzuty apelacji kwestionujące ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji w obu tych kwestiach. W istocie Sąd pierwszej instancji wybiórczo odniósł się do zalegających w aktach dokumentów w zakresie powierzchni posiadanej przez wnioskodawców gospodarstwa rolnego, co w konsekwencji widoczne jest w ustaleniach faktycznych zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z dokumentacji tej wynika, że na przestrzeni od 2008 r. obszar posiadanej przez wnioskodawców gospodarstwa rolnego ewoluował z uwagi na zmiany wynikające ze sprzedaży części nieruchomości (umowa sprzedaży Skarbowi Państwa - G. D. D. K. i. A.z siedzibą w W. oraz zbycie na rzecz córki), a także zakupem nowych nieruchomości (gruntami położonymi w L. o powierzchni 53 arów nabytymi w październiku 2008 r.). Jednakże w spornym okresie, tj. od maja 2010 r. areal gospodarstwa rolnego, którym dysponowali wnioskodawcy i na którym prowadzili działalność rolniczą nie przekracza już 1 ha przeliczeniowego. Wynika to wprost z zaświadczenia Urzędu gminy w M. 8 czerwca 2011 r. (k. 85 a.r.). Zaświadczone tam, że od dnia 8 września 2006 r. gospodarstwo rolne wnioskodawców wynosiło 1,6296

ha fizycznych, czyli 0,9393 ha przeliczeniowego, a od dnia 17 maja 2005 r., wynosiło 1,5680 ha fizycznych, czyli 0,9016 ha przeliczeniowego. Nie przekroczyło też wielkości 1 ha przeliczeniowego po nabyciu przez wnioskodawców nieruchomości rolnych wynoszących 0,097 ha przeliczeniowego. Tymczasem zgodnie z art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U z 2008 r. nr 50 poz. 291, ze zm.), ubezpieczeniem społecznym rolników podlega rolnik prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, które to gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny oraz domownik rolnika. Skoro zaś w spornym okresie wnioskodawcy prowadzili działalność rolniczą na posiadanym gospodarstwie rolnym, którego wielkość nie przekraczała 1 ha przeliczeniowego, to nie podlegali ubezpieczeniu społecznym rolników. Bezpodstawnie przyjął więc Sąd pierwszej instancji, że zaskarżone decyzje organu rentowego wyłączające wnioskodawców w tym okresie z ubezpieczenia społecznego rolników były wadliwe. Wobec posiadania gospodarstwa rolnego nie przekraczającego 1 ha przeliczeniowego nie spełniali ono warunków do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników.

Trafne są również zarzuty apelacji w zakresie przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, iż w okresie po dniu 1 stycznia 2011 r. wnioskodawczynie nie prowadziła faktycznie pozarolniczej działalności gospodarczej. W okresie tym wnioskodawczynie nadal figurowała w ewidencji działalności gospodarczej, z której została wykreślona dopiero z dniem 24 czerwca 2011 r. Zaś jeśli w ewidencji (rejestrze) widnieje wpis o prowadzeniu działalności gospodarczej, to mamy do czynienia z domniemaniem rzeczywistego jej prowadzenia. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309, z dnia 5 maja 1999 r., I PKN 665/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 535 i z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 392/97, OSNAPiUS 1998 nr 19, poz. 584; wyrok NSA z dnia 29 marca 1999 r., II SA 124/99, LEX nr 46193; wyrok SA w Rzeszowie z dnia 26 października 1993 r., III AUr 312/93, OSA 1994 nr 3, poz. 17). Ponadto przez kolejne miesiące po styczniu 2011 r. wnioskodawczynie uzyskiwała przychód z tytułu działalności gospodarczej (ewidencja przychodów k. 53-55). Nie sposób więc przyjąć, że w spornym okresie wnioskodawczynie faktycznie zaprzestała prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W tych okolicznościach brak było podstaw do zmiany zaskarżonych w sprawie decyzji organu rentowego o wyłączeniu wnioskodawców z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 17 maja 2010 r.

Konkludując, uznać należy, że apelacja trafnie zarzuca naruszenie prawa procesowego, tj. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, jak też i naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., bowiem w istocie Sąd pierwszej instancji dysponując odpowiednim materiałem dowodowym, zgodnie z dyspozycją zawartą w tym przepisie nie wskazał podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (nie wskazując na podstawie których dowodów doszedł do ustalenia istotnych okoliczności sprawy, którym nie dał wiary i z jakich przyczyn, a które po prostu pominął) oraz nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 r., II UKN 437/98 – OSNAP 2000/6/245, z dnia 7 kwietnia 2011 r., I UK 357/10 – LEX nr. 863946), tak więc jako uzasadniona spowodowała zmianę zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołań.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.